

EU TORJUU ILMASTONMUUTOSTA JULKISTEN HANKINTOJEN YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISYYDEN SÄÄNTELYLLÄ JA OHJEISTUKSILLA

Hankintalaki sisältää jo mahdollisuudet ja suositukset ympäristöystävällisten hankintojen tekemiseksi. Nyt ilmastonmuutosta ryhdytään ehkäisemään uusilla velvoittavilla säännöksillä, toimintaohjeilla ja suosituksilla, muun muassa ehdotuksella kestävien hankintojen toimintaohjelmaksi.

Hankintojen ympäristöystävällisyys tulee lisääntymään. Tämä merkitsee uusia kannustimia yritysten tuotekehitykseen sekä ekologisesti kestävien tuotteiden kysynnän kasvua.

Ekologisesti kestävät julkiset hankinnat ovat yksi ilmastonmuutoksen torjuntakeino

Energiatehokkuus on keskeinen ilmastonmuutoksen ehkäisemisen keino. EU-tasolla on ryhdytty entistä monipuolisemmin torjumaan ilmaston lämpenemistä. Yhdeksi keinoksi on valittu ekologisesti kestävät julkiset hankinnat, sillä niiden volyymi on suuri ja julkisen sektorin ostot voivat helpottaa ekologisesti kestävien tuotteiden ja palveluiden markkinoille pääsyä ja lisätä niiden kysyntää. Lisäksi julkisen sektorin halutaan näyttävän hyvää esimerkkiä omalla toiminnallaan. Hankintadirektiiveihin ja suomalaiseen lainsäädäntöön sisältyy jo hyviä keinoja ekologisten hankintojen tekemiseksi. Sen ei kuitenkaan katsota riittävän.

Sääntelyssä ja ohjeistuksessa keskitytään volyymiltaan ja ympäristövaikutuksiltaan kuuheen merkittävään toimialaan, joita ovat liikenne, energiaa käyttävät laitteet, sähkön hankinta, rakennukset ja kiinteistöhoito, elintarvikkeet sekä palvelusopimukset.

Ekologisuus tulee yhdeksi ajoneuvojen ja kuljetuspalvelujen hankinnan vertailuperusteeksi

Liikenne on merkittävässä roolissa ekologisesti kestävämpien hankintojen listalla. Tiettyjen ajoneuvojen ja kuljetuspalvelujen hankintaan halutaan uutena askeleena sisällyttää pakolliset ekologiset tarjousten vertailuperusteet. Euroopan komissio antoi 19.12.2007 ehdotuksen direktiiviksi ympäristöystävällisten ja energiatehokkaiden ajoneuvojen edistämiseksi julkisilla hankinnoilla (KOM (2007)817 lopullinen). Direktiiviehdotus sisältää pakolliset EU-tason vertailuperusteet kyseisiin tarjouskilpailuihin.

Ilmiö on uusi, sillä tähän mennessä tarjousten vertailuperusteiden sisältöä ei ole laissa säännelty hintaa lukuun ottamatta. Vertailuperusteina on voitu käyttää joko hintaa tai kokonaistaloudellista edullisuutta, jonka arviointiperusteina voi olla monia ympäristöseikkoja. Niiden käyttö on ollut valinnaista.

Asianajotoimisto Attorneys Advokatbyrå

Asianajotoimisto Krogerus Oy, Graniittitalo, Jaakonkatu 3 A, P.O. Box 533, FI-00101 Helsinki, Finland
Phone +358 (0)9 622 6520, Fax +358 (0)9 631 811, helsinki@krogerus.com
Registered Office: Helsinki, Business ID: 0919666-0

Ehdotuksen pakollisia vertailuperusteita ajoneuvojen hankinnoissa olisivat ajoneuvojen käytönaikainen energiankulutus, hiilidioksidipäästöjen kustannukset ja saastepäästöjen kustannukset.

Ajoneuvojen hankintojen lisäksi samat ympäristökriteerit olisi sisällytettävä niihin julkisen liikenteen palveluiden hankintoihin, jotka perustuvat viranomaisen myöntämään lupaan, lisenssiin tai auktorisointiin. Palvelut tulisi tuottaa liikennevälineillä, joiden hankintaan palveluntarjoaja on soveltanut näitä samoja kriteereitä. Direktiiviehdotuksessa määritellään, miten energiankulutus ja päästöt lasketaan ja muutetaan rahaksi.

Julkisen sektorin kysynnän kasvun on katsottu parantavan pienipäästöisiä ja vaihtoehtoisia energialähteitä hyödyntävien ajoneuvojen yleistä kysyntää ja markkinatilannetta.

Toimistolaitteiden päästöjä ja energiankulutusta pyritään pienentämään

Energiaa käyttävien laitteiden kuten tietokoneiden ja muiden hankittavien toimistolaitteiden määrä on merkittävä. Laskelmien mukaan niiden hiilidioksidipäästöjen säästöpotentiaali on noin 60 % nykytasoon verrattuna. Energiankulutuksen lisäksi voidaan huomioida valmiustilan enimmäiskulutus. Laitteiden takuu, huollettavuus, korjattavuus sekä kierrätettävyys voivat olla tarjouskilpailussa käytettäviä tarjouksen vertailuperusteita. Energia- ja ympäristömerkkien vaatimustasoa tai niitä parempaa vaatimustasoa voidaan käyttää tarjousten vertailuperusteena, kun ne liittyvät tuotteen ominaisuuksiin.

Uusiutuvan energian käyttöä halutaan lisätä

EU:n kokonaistavoitteena on lisätä uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön osuus kokonaiskulutuksesta 22 %:iin vuoteen 2010 mennessä. Suomessa ehdotetaan tavoitteeksi, että vuonna 2010 vähintään 31,5 % ja vuonna 2015 vähintään 60 % julkisen sektorin yksikön ostamasta sähköstä olisi tuotettu uusiutuvilla luonnonvaroilla. Alkuperästä esitettäisiin kolmannen osapuolen todistus. Uusiutuvien energialähteiden käytöstä sähkön tuotannossa annettiin direktiivi jo vuonna 2001.

Rakennusten energiankulutukseen halutaan puuttua jo suunnitteluvaiheessa

Rakennukset vastaavat noin 31 % energiankulutuksesta kun mukaan lasketaan rakennuksissa olevien laitteiden energiankulutus. Lämmitys, jäähdytyslaitteet, muut laitteet ja valaistus kuluttavat käytön aikana enemmän energiaa kuin rakennusvaihe.

Suunnittelu ja rakentaminen ovat ratkaisevia tulevaisuuden energiankäytön tason kannalta. Rakennusten energiatehokkuuden taso sekä materiaalien ympäristöystävällisyys säästävät rakennuksen käytönaikaisia kustannuksia sekä ympäristörasitusta. Jotkut tilaajat ovat jo tehneet strategisen päätöksen, että rakennusten tai tiettyjen materiaalien taikka elementtien energiatehokkuuden tai muun ympäristöystävällisyyden tulee ylittää määräysten vähimmäistaso selvästi. Tulevaisuuden tavoitteeksi asetettaneen, että julkisen sektorin uudisrakennusten energiatehokkuusluokka olisi A ja saneerauskohteiden vähintään D.

Rakennusten energiatehokkuus ja ympäristöluokitus ovat käyttökelpoisia välineitä. Energiatehokkuussopimuksilla toteutetaan energiapalveludirektiivin tavoitteita. Rakentamisen suunnittelu ja ohjaus ovat avainasemassa, kun investointikustannusten lisäksi valinnat tehdään tulevien käyttökustannusten perusteella.

Myös palvelujen ympäristöystävällisyys on tarkastelun kohteena

Palvelut muodostavat lähes 50 % julkisen sektorin hankinnoista. Joissakin tapauksissa tavarahankinnan sijaan ostetaan palvelu: esimerkiksi kopiokoneiden sijaan ostetaan kopiointipalvelu. Palvelujen elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset ehdotetaan sisällytettäväksi julkisiin palveluhankintoihin.

Eräille palveluille on kehitetty ympäristökriteerejä pohjoismaisessa ja EU-ympäristömerkissä. Energiansäästö (Esco-) ja materiaalinsäästö (Masco-) palveluissa asiantuntijat toteuttavat energia- ja materiaalitehokkaiden järjestelmien ja laitteiden hankinnan uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa kokonaan tai osittain vähentyneestä energian ja materiaalien käytöstä aiheutuneilla säästöillä saatavalla rahoituksella.

Lukuisten palvelujen tuottamiseen tarvitaan sekä tavarahankintoja että prosesseja, joilla on ympäristövaikutuksia. Ostaja voi vaatia tietoja palvelun tuottamisprosessissa toteutettavista ympäristötoimenpiteistä. Ympäristö- ja laatujärjestelmät tarjoavat tähän hyviä välineitä.

Euroopan komission ympäristön pääosasto suunnittelee yleisempää direktiiviehdotusta tuotteista, joiden hankinnoissa tulisi ottaa ympäristönäkökohdat huomioon. Innovatiivisuus, uudet ratkaisut ja ekologisuus tulevat olemaan entistä keskeisemmässä roolissa, kun julkinen sektori suunnittelee ja tekee julkisia hankintoja. Tarjolla on jo nyt malleja ja ohjeita, ja uusia kehitetään. Yrityksille tämä merkitsee uusia mahdollisuuksia.

Lakimies Terhi Kauti
puh. 09 622 6520
terhi.kauti@krogerus.com

Terhi Kauti hoitaa toimistossamme hankintaoikeudellisia prosesseja sekä konsultoi ja kouluttaa sekä ostajia että myyjiä. Kauti on toiminut julkisten hankintojen neuvontayksikön johtavana lakimiehenä sekä tutkimusprojektissa Helsingin yliopistossa. Hän on osallistunut julkisia hankintoja koskevien julkaisujen tekemiseen.

Lähde: Julkisten hankintojen työryhmän ehdotus kestävien hankintojen toimintaohjelmaksi, 13.2.2008